

בש"פ 2379/23 - מדינת ישראל נגד נאג'י אלדדא, שתיויא לדדה גבועה, עודי אלדדא

בבית המשפט העליון

בש"פ 2379/23

לפני: כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. נאג'י אלדדא
2. שתיויא לדדה גבועה
3. עודי אלדדא

ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בבאר שבע
(השופטים ג' גדעון ונ' אבו טהה) מימים 26.1.2023 ו-
20.3.2023 במ"ת 17038-12-22

תאריך הישיבה: כ"ט באדר התשפ"ג (22.3.2023)

בשם העוררת: עו"ד מיכל בלומנטל

בשם המשיב: עו"ד ציון אמיר

החלטה

לפני ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 26.1.2023 (השופט ג' גדעון) ומיום 20.3.2023 (השופט נ' אבו טהה) במ"ת 17038-12-22. בהחלטה מיום 26.1.2023 נקבע כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית להוכחת כתב האישום, אולם קיימת חולשה ראייתית מסוימת המצדיקה בחינת שחרורם של המשיבים לחלופת מעצר או עמוד 1

העברתם למעצר בפיקוח אלקטרוני. בהחלטה מיום 20.3.2023 הורה בית המשפט המחוזי על העברתם של המשיבים למעצר בפיקוח אלקטרוני עד לתום ההליכים המשפטיים נגדם.

עיקרי כתב האישום ותמצית הליכי המעצר בבית המשפט המחוזי

1. ביום 8.12.2022 הוגש לבית המשפט המחוזי בבאר שבע כתב אישום נגד המשיבים 1-2 (תפ"ע 17081-12-22). ביום 2.1.2023 הוגש כתב אישום נפרד נגד המשיב 3 (תפ"ע 4838-01-23), וביום 3.1.2023 הוגש כתב אישום מאוחד נגד שלושת המשיבים, המייחס להם עבירות של חבלה בכוונה מחמירה ותקיפת קטין. על פי המתואר בכתב האישום המאוחד, על רקע סכסוך קודם, הצטיידו שלושת המשיבים ואדם נוסף במוטות ברזל, ארבו ל.ב.א. ולבנו ע.א. (להלן: המתלונן ו- הקטין, בהתאמה), והכו אותם באמצעות המוטות. עוד מתואר כי המשיבים המשיכו להכות את המתלונן אף לאחר שהתמוטט ואיבד הכרתו, וכי חדלו ממעשיהם רק לאחר שאחי המתלונן מ.א. (להלן: מוסא), המתגורר בסמוך, הגיע לזירת האירוע. כתוצאה מהתקיפה, נגרמו למתלונן חבלות קשות, בהן שברים בגולגולת, חשד לקרע בכבד ודמם תת מוחי. לקטין נגרמו חבלות שונות בגופו. יצוין כי למשיב 3 יוחסה עבירה נוספת של הפרת הוראה חוקית, בגין הפרת תנאי השחרור שהוטלו עליו בהליך פלילי מקביל המתנהל נגדו.

2. עם הגשת כתבי האישום הוגשו בקשות למעצרו של המשיבים עד לתום ההליכים המשפטיים נגדם, וביום 23.1.2023 התקיים דיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה להוכחת הנטען בכתב האישום. יצוין כבר עתה כי המשיבים לא חלקו על עצם התרחשותו של אירוע התקיפה, ועיקר המחלוקת התמקדה בזיהויים של המשיבים כתוקפים. העוררת סברה כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית מספקת להוכחת ביצוע התקיפה על-ידי המשיבים, ואילו האחרונים טענו לשורה של קשיים ראייתיים, אשר לשיטתם, בהצטרף לנסיבותיהם האישיות, מחייבים שחרורם לחלופה.

3. בהחלטה מיום 26.1.2023 הכריע בית המשפט המחוזי (השופט ג' גדעון) בשאלת קיומן של ראיות לכאורה. לאחר שסקר את חומר הראיות שהונח בפניו, ואת טענות הצדדים, קבע בית המשפט המחוזי כי "על פני הדברים קיימת תשתית ראייתית לכאורית להוכחת האישום, ותיתכן הרשעה, מקום שיינתן אמון בעדי התביעה, ודי אם תתקבל גרסת אחד מעדי התביעה - המתלונן או הקטין - כמהימנות". עוד נקבע כי מרבית הקשיים הראייתיים עליהם עמד בא-כוח המשיבים עניינם בשאלות מהימנות גרידא אשר אפשר שיפתרו במהלך שמיעת הראיות. לצד זאת, סבר בית המשפט המחוזי כי מקצת מקשיים אלו לא זכו להסבר מניח את הדעת מצדה של העוררת, ובהצטברותם הם מקימים "חולשה בתשתית הראייתית הלכאורית, שיש לה משקל לעניין ההכרעה בבקשת המעצר עד תום ההליכים, גם אם אינה עולה כדי כרסום דרמטי". כך למשל, עמד בית המשפט המחוזי על הקושי העולה מהסתירה בין הגרסאות הראשונות שמסרו עדי התביעה, בהן צוין כי התקיפה בוצעה, כולה או חלקה, באמצעות גרזנים, ולא באמצעות מוטות ברזל, כפי שצוין בכתב האישום. בהקשר זה נקבע כי המזכר שהציגה העוררת, בו מתואר כי המתלונן לא ידע לעמוד על ההבחנה שבין גרזן למוט ברזל, אינו מפיס את הדעת, וכי היה על היחידה החוקרת להוסיף ולברר עניין זה. עוד עמד בית המשפט המחוזי על כך שהמזכר האמור אינו מסביר את אזכור הגרזנים גם בגרסאותיהם של הקטין ושל מוסא, אשר עומדות בענין זה בסתירה לגרסתו המאוחרת של המתלונן. בהקשר זה צוין כי הקטין ומוסא מתארים בהודעותיהם שימוש בגרזנים לצד שימוש במוטות ברזל, באופן המעיד על יכולתם להבחין בין שני הכלים השונים, ובהיעדר הסבר הולם, מותר קושי זה בלתי פתור.

עוד הוסיף בית המשפט המחוזי כי בגרסת הקטין קיימים קשיים נוספים, לרבות החלפת שמו של התוקף הרביעי,

אשר לא נבדקה, וכן סתירה לכאורה בנוגע לאופן התקיפה. מעבר לאמור, נקבע כי ישנן סתירות בין גרסת הקטין לבין גרסאותיהם של עדי הראיה האחרים, בין היתר לעניין אופן ביצוע וסדר התקיפה, ולעניין שתיקתם או קריאותיהם של התוקפים בעת התקיפה. לבסוף, ציין בית המשפט המחוזי כי בהיעדר הסבר מספק, יש ליתן משקל מסוים אף לכך שלא נמצא סרטון המתעד את האירוע במצלמה בבית מקורבו של המתלונן, שהייתה מכוונת לזירת העבירה. לנוכח האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי הקשיים המתוארים מצטברים לכדי חולשה ראייתית מסוימת, העשויה להצדיק, בהצטרפה לשיקולים נוספים, בחינת היתכנות לשחרור המשיבים לחלופת מעצר או למעצרו בפיקוח אלקטרוני. משכך, הופנו המשיבים לשירות מבחן על מנת שיערוך תסקירי מעצר בעניינם.

4. ביום 23.2.2023 הוגשו תסקירי מעצר בעניינם של המשיבים. בתמצית ייאמר כי התסקירים שהוגשו היו חיוביים בעיקרם, אולם לא המליצו על שחרורם של המשיבים לחלופת המעצר, ואף לא למעצרו בפיקוח אלקטרוני. זאת בשל הערכת שירות המבחן כי קיים סיכון להישנות התנהגות עוברת חוק על רקע הסכסוך הפעיל השורר בין המתלוננים למשיבים. שירות המבחן התרשם כי החלופות שהוצעו לשחרורם של המשיבים לתנאי מעצר בית ברהט לא יהוו מענה הולם לנסיבותיהם של המשיבים, בין היתר בשל הקרבה הגיאוגרפית למתלונן ולקטין, ובשל המפקחים שהוצעו - שאמנם הותירו רושם חיובי אולם הוערך כי יתקשו לזהות מצבי סיכון בעניינם של המשיבים.

5. ביום 26.2.2023 התקיים דיון שבמהלכו נחקרו חלק מן המפקחים המוצעים. לבקשת המשיבים, ועל רקע היעדר ההמלצה על שחרורם לחלופה, נדחה הדיון על מנת לאפשר להם להציע חלופת מעצר מרוחקת גיאוגרפית ממקום האירוע, לצד פיקוח אנושי הדוק. ביום 19.3.2023 התקיים דיון נוסף במהלכו נחקרו מפקחים נוספים. כן התייצב לדיון השיח' איברהים אלעמור שהעיד על היכרות רבת שנים עם משפחות המתלוננים והמשיבים. כן העיד כי מאז האירוע מושא כתב האישום לא התרחשו אירועי אלימות נוספים, וכי מתקיימים מאמצים לקידום הסכם סולחה בין הצדדים. בהמשך לאמור, ולאחר שהוצגו מפקחים נוספים, עתרו המשיבים להעברתם למעצר בפיקוח אלקטרוני בדירה בעיר טיבה שנשכרה לצורך כך. העוררת מצידה הפנתה להיעדר ההמלצה בתסקירי שירות המבחן, וטענה כי אין במקום החלופה שהוצגה, כמו גם במפקחים שהוצעו, כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהמשיבים, ולפיכך יש להורות על מעצרו מאחורי סורג ובריח.

6. ביום 20.3.2023 הורה בית המשפט המחוזי (השופט נ' אבו טהה) על העברתם של המשיבים למעצר בפיקוח אלקטרוני בעיר טיבה, לצד פיקוח אנושי ותנאים מגבילים נוספים. נקבע כי בכל עת ישהו עם המשיבים שני מפקחים, וכן הוטל על המשיבים צו פיקוח מעצרים לתקופה של ששה חודשים.

בהחלטתו, עמד בית המשפט המחוזי תחילה על המסוכנות הנלמדת מהמעשים המיוחסים למשיבים, לצד החולשה הראייתית שנקבעה בהחלטת השופט ג' גדעון מיום 26.1.2023, ולאחר מכן פנה לבחון היתכנותה של חלופת מעצר בעניינם. בית המשפט המחוזי שקל את נסיבותיהם האישיות של המשיבים כפי שהן עולות מתסקירי שירות המבחן - ובהן היותם בוגרים בעלי משפחות, ללא עבר פלילי המנהלים אורח חיים נורמטיבי. עוד צוין כי תקופת מעצרו, לראשונה בחייהם, מהווה עבורם גורם מרתיע ומציב גבולות. כן נקבע כי המפקחים והעורבים, שנבחנו כולם באופן בלתי אמצעי בבית המשפט, וחלקם אף על-ידי שירות המבחן, הותירו רושם חיובי באשר להתאמתם לתפקיד. כמו כן, שקל בית המשפט המחוזי את המרחק הרב שבין זירת הסכסוך לבין מקום המעצר המוצע, ואף ציין כי הגם שלא נערכה סולחה בין הצדדים לסכסוך, יש ליתן משקל גם לדבריו של השיח' אלעמור לעניין זה. לבסוף, התייחס בית המשפט המחוזי להיעדר המלצת שירות המבחן, וקבע כי התסקירים שהוגשו הם במהותם חיוביים, וכי שירות המבחן לא פסל באופן קטגורי כל מתווה של חלופת מעצר בעניינם. בנסיבות אלו, ובשים לב לקשיים בתשתית הראייתית, נקבע כי

המתווה שהוצע למעצרים של המשיבים נותן מענה הולם לעילות למעצרים.

מכאן הערר שלפניי.

הטענות בערר

7. העוררת מעלה בעררה מספר טענות מרכזיות. ראשית, נטען כי שגה בית המשפט המחוזי משקבע כי קיימת חולשה מסוימת בתשתית הראייתית, שיש בה כדי להשפיע על שאלת שחרורם של המשיבים לחלופת מעצר. בתוך כך, נטען כי בית המשפט המחוזי סטה מן הכלל לפיו אין לבחון את מהימנות העדים בשלב המעצר, משעה שמרבית הקשיים הראייתיים עליהם הצביע נוגעים לסתירות בין הודעות העדים לבין עצמן, להבדיל מסתירות ביניהן לבין ראיות חיצוניות. העוררת מוסיפה כי קשיים מסוימים, ובפרט אזכור השימוש בגרזנים בהודעות עדי התביעה, הם בעלי רלוונטיות מועטה ליריעת המחלוקת שבין הצדדים – היא שאלת זיהויים של המשיבים כתוקפים. מכל מקום, העוררת סבורה כי הסתירות בהודעות העדים הן אופייניות לאירועי תקיפה אלימים, מהירים וטראומטיים ואין בהן כדי להקים חולשה ראייתית.

שנית, העוררת טוענת כי מתכונת המעצר שנקבעה אינה מהווה פתרון הולם ומאוזן בנסיבות העניין, וזאת אף בהינתן החולשה הראייתית כפי שנקבעה על-ידי בית המשפט המחוזי. בפרט, נטען כי כפי שהצביע שירות המבחן, שהייה משותפת של המשיבים במקום מעצר אחד עלולה להגביר את המסוכנות הנשקפת מהם.

שלישית, טוענת העוררת כי בית המשפט המחוזי לא העניק משקל מספק לעובדה שהמשיב 3 ביצע לכאורה את העבירות המיוחסות לו, עת מתנהל נגדו הליך פלילי אחר, ותוך הפרת תנאי השחרור שהוטלו עליו באותו הליך. לשיטתה, הדבר מדגיש את מסוכנותו, ואף מקים חשש להימלטותו מהדין.

לנוכח האמור, טוענת העוררת כי יש להורות על מעצרים של המשיבים מאחורי סורג ובריח, עד לתום ההליכים המשפטיים נגדם.

8. המשיבים מצדם סומכים ידם על החלטות בית המשפט המחוזי, וטוענים כי קיימת חולשה ראייתית משמעותית בתשתית שהציגה העוררת, וכי מכל מקום חלופת המעצר שנבחנה על-ידי בית המשפט המחוזי ראויה והולמת.

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בהחלטות בית המשפט המחוזי, בערר ובחומר הראיות שהוצג לפניי, ולאחר שמיעת טענות באי-כוח הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

10. אדרש תחילה לטענות העוררת באשר לקיומה של תשתית ראייתית לכאורית המבססת סיכוי סביר להרשעה.

אכן, הלכה מושרשת היא כי בית המשפט הדן בהליך המעצר אינו נדר של בחון את מהימנות העדים, אלא במקרים בהם נגלות מחומר הראיות סתירות מהותיות וגלויות על פני הדברים (ראו למשל: בש"פ 4068/15 מלכה נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (22.6.2015); בש"פ 6056/14 נחמן נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (23.9.2014); בש"פ 3717/15 אבורמדאן נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (4.6.2015)). בענייננו, דעתי כדעת בית המשפט המחוזי, כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית המקימה פוטנציאל להרשעת המשיבים. עם זאת, תשתית ראייתית זו, שבמרכז הודעותיהם של המתלונן, הקטין ומוסא, מעלה על פניה קשיים שונים שבהצטברם מאפשרים בחינת היתכנותה של חלופת מעצר בעניינם של המשיבים.

11. כפי שפורט לעיל, זיהויים של המשיבים כתוקפים מושתת על הודעותיהם של המתלונן, הקטין ומוסא, עדי הראיה הישירים, הקושרים את שלושת המשיבים לאירוע התקיפה. בחינת הודעותיהם של שלושת עדי הראיה מגלה סתירה גלויה בין הגרסה שאומצה בכתב האישום לבין גרסאותיהם הראשוניות של העדים באשר לכלי הנשק באמצעותם בוצעה התקיפה. כאמור, בכתב האישום צוין כי התקיפה נעשתה באמצעות מוטות ברזל. ואולם, שלושת עדי הראיה - המתלונן, הקטין ומוסא - תיארו בהודעותיהם כי נעשה שימוש בגרזנים במהלך התקיפה. קשה להלום את הפער האמור, בהינתן השוני הניכר בין שני סוגי הכלים הללו. העוררת סבורה כי מדובר בבלבול בין שמותיהם של הכלים השונים, ותומכת טענתה במזכר מיום 5.12.2022 - ממנו עולה כי המתלונן טען שאינו יודע כיצד נראה גרזן, ולאחר שהוצגה לו תמונה של גרזן, הבהיר כי הותקף באמצעות מוטות ברזל. גם אם נקבל הסבר זה, אין בו כדי להסביר את הופעתם של הגרזנים בגרסאותיהם של הקטין ושל מוסא - אשר מציינים כי התקיפה בוצעה הן באמצעות גרזנים והן באמצעות מוטות ברזל - ולפיכך ידעו להבחין בין השניים. גרסאות אלו של הקטין ושל מוסא עומדות בסתירה לגרסה המאוחרת שמסר המתלונן, שהיא זו שאומצה בכתב האישום. אמנם כלי התקיפה אינו עומד בליבת המחלוקת שבין הצדדים, שעה שאין חולק כי תקיפה אמנם הייתה. ואולם ציון הגרזנים, שאין חולק עוד שלא היו, בעדותם של שלושת עדי הראיה, מעלה חשש לתיאום גרסאות או להפרזה, העשויים "לזלוג" לסוגיה שבליבת המחלוקת, היא סוגיית זהות התוקפים, כולם או חלקם. אכן, כפי שהעיר בית המשפט המחוזי, בהחלט ייתכן כי לסתירה זו יינתן מענה במסגרת ההליך העיקרי, אולם בשלב זה היא מקימה קושי שלא ניתן לו מענה בתשתית הראייתית שהוצגה.

קיימות אי-התאמות נוספות בין גרסאותיהם של עדי הראיה. כך, קיימת אי-התאמה בין גרסאותיהם לעניין מספר התוקפים אשר השתתפו בתקיפה; בגרסה הראשונית שמסר הקטין, הוא ציין כי מעבר לשלושת המשיבים, השתתפו באירוע אדם בשם אמיר, ובהמשך שינה גרסתו וציין שהתוקף הרביעי הוא דוואג', אחיו של אמיר, וכי התבלבל בין השניים; הקטין הוא גם העד היחיד המציין בהודעתו כי התוקפים עשו שימוש בנשק חם לאחר בריחתם מן המקום (ראו הודעתו מיום 16.11.2022 ולפיה "אחרי שברחו[התוקפים] התחילו לירות בנשקים, מהבית של נג'י[...]"). המתלונן, לפי המתואר, כבר היה מחוסר הכרה בשלב זה, כך שניתן להבין מדוע פרט זה נעדר מגרסתו. לעומת זאת, קשה על פניו להסביר מדוע אירוע זה נפקד מגרסתו של מוסא, אשר חזה לגרסתו בהתרחשות כולה.

12. מן המקובץ עולה, כי צדק בית המשפט המחוזי עת שקבע כי אמנם קיימת תשתית לכאורית בעלת פוטנציאל ראייתי להרשעת המשיבים בעבירות המיוחסות להם, ועם זאת כי קיימת בענייננו "חולשה בתשתית הראייתית הלכאורית, שיש לה משקל לעניין ההכרעה בבקשת המעצר עד תום ההליכים, גם אם אינה עולה כדי כרסום דרמטי".

13. אשר למתווה המעצר שקבע בית המשפט המחוזי בעניינם של המשיבים. כלל הוא כי בטרם יורה בית המשפט על מעצרו של נאשם עד לתום ההליכים, עליו לבחון האם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של חלופה שפגיעתה בחירותו של הנאשם פחותה (ראו מיני רבים: בש"פ 5005/18 מדינת ישראל נ' שם טוב, פסקה 12 (24.7.2018);

בש"פ 7452/16 מיליאבסקיני' מדינת ישראל, פסקה 9(10.10.2016)). בעניינו, בית המשפט המחוזי לא התעלם מן המסוכנות הנשקפת מן המשיבים, כפי שהיא עולה מן המעשים המתוארים בכתב האישום, אולם בשים לב לקשיים הראייתיים שהועלו, ולאחר שבחן את מתווה המעצר שהציעו המשיבים המרוחק גיאוגרפית מזירת העבירה, התרשם ישירות מן המפקחים המוצעים, ואף בחן את פוטנציאל ההסלמה של הסכסוך, הגיע למסקנה כי מדובר במתווה מעצר מאוזן הנותן מענה לעילות המעצר בעניינם של המשיבים. לא מצאתי טעם המצדיק התערבות בהחלטתו.

14. אציין כי תסקירי המעצר מעלים כי המשיבים הם בעלי רקע תקין ונורמטיבי, ונעדרי עבר פלילי, כאשר נגד המשיב 3 תלוי ועומד הליך פלילי נוסף. שירות המבחן עמד על כך שלמשיבים אין דפוסים אלימים מושרשים, ואף הדגיש כי תקופת המעצר מהווה עבורם גורם מרתיע ומציב גבולות. אמנם, בסופו של יום לא בא שירות המבחן בהמלצה לשחרור המשיבים לחלופת מעצר או להעברתם למעצר בפיקוח אלקטרוני, אולם הטעם העיקרי שעמד בבסיס המלצתו היה הקרבה הגיאוגרפית בין מקום החלופה המוצעת ברהט למקום מגורי המתלוננים, והחשש להישנות המעשים בטרם יושב הסכסוך העומד ברקע התקיפה. אלא שהמתווה שנבחן על-ידי בית המשפט המחוזי, הוא מתווה אחר המיישם את הערות שירות המבחן, מתווה של מעצר בפיקוח אלקטרוני בעיר טיבה, הרחק ממקום מגוריהם של המתלונן ושל הקטין, וממוקד הסכסוך העומד ברקע המעשים. בית המשפט המחוזי בחן בעצמו את המפקחים שהוצעו, ועל בסיס התרשמותו הישירה מהם קבע כי הם מתאימים למלאכת הפיקוח וכי יש באפשרותם להפחית את רמת הסיכון הנשקפת מהמשיבים. לא למותר לציין כי במקרים מעין אלו, בהם הערכאה הדיונית התרשמה באופן בלתי אמצעי מהמפקחים המוצעים, התערבותו של בית משפט זה ברשמיה תהא מצומצמת (ראו: בש"פ 1469/23 מדינת ישראל נ' סאלח, פסקה 10(22.2.2023); בש"פ 1454/18 מורני' מדינת ישראל, פסקה 11(22.2.2018)). מעבר לאמור, בית המשפט המחוזי קבע כי בכל עת ישהו עם המשיבים שני מפקחים, על מנת להבטיח את שמירת תנאי המעצר, וכן תנאים מגבילים נוספים. בנסיבות אלו, סבורני כי מתווה המעצר שנקבע בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מהווה פתרון ראוי ומאוזן לעניינם של המשיבים. יצוין כי בהינתן חלופה זו, לא ראיתי באישום הנוסף שיוחס למשיב 3, משום טעם להבחנה בין עניינו לעניינם של יתר המשיבים עד כדי הותרתו במעצר מאחורי סורג ובריח.

15. אוסיף כי כפי שטענה העוררת, שהייתם המשותפת של המשיבים במקום מעצר אחד אינה אופטימלית, ועדיף היה לו נמצא מקום מעצר נפרד לכל אחד מן המשיבים. עם זאת, בשל החלופה שנבחרה, המרוחקת ממקום מגוריהם של המשיבים ומגורי בני משפחותיהם ומפקחיהם, אין בידי המשיבים להציע שלושה מערכי פיקוח שונים עבור כל אחד מהם. בהתחשב במכלול הנסיבות כפי שתוארו לעיל, ובהינתן הקושי האמור - לא ראיתי להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי גם בעניין זה.

16. אשר על כן - הערר נדחה. המשיבים יועברו למעצר בפיקוח אלקטרוני בהתאם להחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 20.3.2023.

ניתנה היום, י"א בניסן התשפ"ג (2.4.2023).

שׁוֹפֵט